

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/140/2019
Identifikačné číslo spisu: 1112217190
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Milan Lalík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1112217190.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne W. N., bývajúcej v Q., N. XXXX/XX, prechodne v W.I., B. X. X. X, G. L., zastúpenej advokátskou kanceláriou Nagy & Partners, s.r.o., so sídlom v Galante, Športová 470/11, IČO: 36 869 341, proti žalovanej Esthetic, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Partizánska 2, IČO: 35 971 835, zastúpenej advokátskou kanceláriou AK H.I.F., spol. s r. o., so sídlom v Bratislave, Radvanská 1, IČO: 47 235 209, o zaplatenie 37 449,80 eur, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 11 C 114/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. septembra 2018 sp. zn. 4 Co 5/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. septembra 2018 sp. zn. 4 Co 5/2018 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 12. júna 2017 č. k. 11 C 114/2012-817 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (po pripustení zmeny žaloby) rozsudkom z 12. júna 2017 č. k. 11 C 114/2012-817 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala zaplatenia sumy 37 449,89 eur z titulu náhrady škody za nesprávne poskytnutú zdravotnú starostlivosť v súvislosti s vykonaním operácie spočívajúcej vo výmene prsných implantátov (pozostávajúcej z náhrady straty na zárobku počas pracovnej neschopnosti, náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrady účelne vynaložených nákladov spojených s liečením, náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady nákladov následnej reoperácie, ktorou boli odstránené estetické nedostatky a ďalšie pochybenia operácie vykonanej žalovanou a s ňou spojené nepriaznivé pooperačné zdravotné následky), eventuálne zaplatenia uvedenej sumy 37 449,89 eur a sumy 3 677,- eur z titulu zľavy z ceny diela (pre prípad, že by súd posúdil jej vzťah so žalovanou ako spravujúci sa zmluvou o dielo - zmluvou o úprave a oprave veci), a rozhodol, že žalovaná má právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z vykonaného dokazovania nemal preukázané porušenie právnej povinnosti žalovanej ako jeden z predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu, pretože z obidvoch v konaní vypracovaných znaleckých posudkov vyplýva, že operácia poprsia žalobkyne, ako aj predoperačná a pooperačná starostlivosť bola zo strany žalovanej (t. j. lekára a zdravotníckych pracovníkov) vykonaná de lege artis medicinae. Každé ľudské telo reaguje na operačný zásah osobitne, iným spôsobom, a preto subjektívna

nespokojnosť žalobkyne s estetickým výsledkom operácie či následné pooperačné komplikácie a ťažkosti nemôžu - pokiaľ bol operačný zákrok vykonaný a následná zdravotná starostlivosť poskytnutá postupom v súlade s dostupnými poznatkami lekárskej vedy - bez ďalšieho založiť zodpovednostný vzťah. Z tohto dôvodu žalobu žalobkyne ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 19. septembra 2018 sp. zn. 4 Co 5/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia sa v celom rozsahu stotožnil. Odvolacie námietky žalobkyne vyhodnotil ako nedôvodné a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia dodal, že pokiaľ bol postup žalovanej spojený s operačným zákrokom vrátane zvolenia vhodného implantovaného zdravotníckeho materiálu vyhodnotený z medicínskeho hľadiska ako správny (lege artis), resp. žalobkyni nebol spôsobený následok v podobe poškodenia jej zdravia, pričom tieto skutočnosti vyplývajú tak zo znaleckého posudku i kontrolného znaleckého posudku vypracovaného v konaní, ako aj zo správy o šetrení postupu žalovanej Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, nemohlo dôjsť k založeniu zodpovednostného vzťahu podľa § 415, § 420, § 420a ani § 421a Občianskeho zákonníka. Absencia protiprávneho úkonu žalovanej či kvalifikovanej škodovej udalosti (poškodenia zdravia) vedie zároveň aj k nesplneniu podmienok pre vznik zodpovednosti za nemajetkovú ujmu súvisiacu s porušením osobnostných práv v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka či zodpovednosti za vady podľa ustanovení o zmluve o oprave a úprave vecí (§ 652 a nasl. Občianskeho zákonníka) aplikovanej v danom spore per analogiam, z ktorej si žalobkyňa in eventum nárokuje právo na primerané zníženie ceny úpravy časti ľudského tela (poprsia). Za nedôvodnú považoval tiež námietku nevykonania kontrolného znaleckého dokazovania znalcom z územia mimo Slovenskej republiky či neumožnenia v primeranej lehote zabezpečiť vyhotovenie súkromného znaleckého posudku, keďže v prejednávanom spore súdom nariadené znalecké dokazovanie ako aj kontrolné znalecké dokazovanie bolo vykonané a z nich zistené závery znalcov boli totožné a bez rozdielov, ktoré by bolo potrebné ďalším znaleckým dokazovaním odstraňovať, a preto boli dostatočným podkladom pre rozhodnutie v merite veci. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, ak žalobu žalobkyne ako neopodstatnenú zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Namietala, že odvolací súd jej žalobou uplatnený nárok nesprávne právne posúdil, pretože žalovanou vykonaná operácia nedopadla tak, ako mala, a to ani zo zdravotného hľadiska, ani z estetického hľadiska, keďže nepostupovala správne a riadne tak, ako si to vyžadoval jej zdravotný stav. Zároveň súdom oboch nižších inštancií vytykala, že ich nesprávnym procesným postupom bolo porušené jej právo na spravodlivý proces tým, že jej odoprel právo súkromným znaleckým posudkom (resp. nariadením znaleckého dokazovania znalcom z územia mimo Slovenskej republiky) preukázať pochybenia a nesprávnosti v postupe žalovanej, ktoré vyústili do toho, že následne musela podstúpiť reoperáciu, a že nevzali do úvahy a vôbec sa nevysporiadali s ňou predloženými dôkazmi - odborným stanoviskom a posudkom talianskych lekárov, ktorí ju vyšetřovali a následne vykonali reoperáciu na odstránenie negatívnych a neestetických výsledkov operačného zákroku žalovanej, ako aj ďalšími odbornými článkami rozporujúcimi závery v konaní vypracovaných znaleckých posudkov slovenských znalcov z oblasti plastickej chirurgie, ktorí navyše majú úzke spoločné kontakty, čo vnáša dôvodnú pochybnosť o ich nezaujatosti -, ktoré podľa jej tvrdenia jednoznačne svedčia o dôvodnosti jej žaloby. Argumentáciu o individuálnej reakcii každého tela na operačný zásah a jeho nepredvídateľnosti či o udelení informovaného súhlasu považovala za účelovú a nedostatočnú k skutočnosti, že žalovaná k operačnému zákroku pristúpila laxne a nedôsledne. Na základe uvedeného mala za to, že boli splnené všetky predpoklady pre vznik nároku na náhradu škody v rozsahu, v akom si ju v žalobe uplatnila. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie; zároveň navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutých rozhodnutí.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedla, že rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií

považuje za vecne správne a dostatočne odôvodnené a žalobkyňou namietané dovolacie dôvody za neopodstatnené, pretože spočívajú len v jej nespokojnosti so spôsobom hodnotenia vykonaných dôkazov súdmi, na ktoré má žalobkyňa odlišný pohľad, čo ale nenaplnia skutkovú podstatu porušenia práva na spravodlivý proces a nezakladá vadu v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne ako procesne neprípustné odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 C.s.p. a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

7. Nižšie sudy postavili svoje rozhodnutie na záveroch, že žalobkyňa nepreukázala, že jej škoda na zdraví vznikla v dôsledku porušenia, či zanedbania nejakej povinnosti žalovanou pri zdravotnom výkone (výmene prsných implantátov).

8. Podľa ustanovenia § 421a Občianskeho zákonníka každý zodpovedá aj za škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré sa pri plnení záväzku použili; tejto zodpovednosti sa nemôže zbaviť (ods. 1). Zodpovednosť podľa predchádzajúceho odseku sa vzťahuje aj na poskytovanie zdravotníckych, sociálnych, veterinárnych a iných biologických služieb (ods. 2).

Citované ustanovenie obsahuje skutkovú podstatu osobitnej prísnej objektívnej zodpovednosti (bez liberácie) toho, kto plní záväzok (tu poskytuje zdravotnícke služby), za nebezpečie či riziko spôsobenej škody, ktoré je dané povahou či vlastnosťami použitého prístroja či inej veci, ovšem za predpokladu, že okolnosti, ktoré škodu spôsobili, mali svoj pôvod práve v tejto konkrétnej veci, t. j. ak je preukázané, že konkrétna ujma poškodeného bola vyvolaná jej samotnými účinkami či vlastnosťami. Zodpovednosť je teda daná aj v prípade, že táto vec bola správne použitá, teda lege artis, ale práve svojou charakteristickou vlastnosťou zapríčinila vznik škody. Len ak nie je preukázané, že práve okolnosti majúce pôvod v povahe použitej veci pri zdravotníckej službe boli vyvolávajúcim činiteľom poškodenia zdravia, nie je naplnený základný predpoklad pre vznik zodpovednosti v zmysle § 421a Občianskeho zákonníka.

9. Napriek tomu zodpovednosť za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka spočíva nielen v postupe žalovanej lege artis pri vlastnom operačnom výkone, ale aj v tom, či samotný výkon bol vykonaný bez akéhokoľvek pochybenia a bez následkov, ktoré viedlo ku škode na zdraví, o ktorú náhradu vo veci ide.

10. Odvolací súd, ale ani súd prvej inštancie, z uvedených hľadísk zodpovednosti žalovanej za škodu na zdraví žalobkyne dôsledne neposúdili, resp. zodpovednosti v zmysle § 421a Občianskeho zákonníka sa vôbec nevenovali a zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka sa venovali len povrchno. Predpoklad zodpovednosti za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka totiž spočíva nielen v postupe žalovanej pri vlastnom vykonaní operačného výkonu, ale aj pri pooperačnej starostlivosti z hľadiska jeho výsledku, pri ktorých došlo k závažnej komplikácii s vážnymi dôsledkami pre žalobkyňu, ktoré museli riešiť lekári v Taliansku.

11. Podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov, ako napr. právnej istoty, legitímneho očakávania, legality, či princípu opomenutého dôkazu a pod., ktoré sú obsahom právneho štátu (čl. 1 ods. 1, ale aj v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

13.1. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami uplatnenými účastníkmi konania, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Porušením práva na spravodlivý proces je aj situácia, keď v hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventuálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli stranami sporu namietané, no napriek tomu ich odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil bez toho, že by dostatočným spôsobom odôvodnil ich nadbytočnosť, bezvýznamnosť či irelevantnosť. Pokiaľ takto odvolací súd postupoval aj v prejednávanej veci, dopustil sa svojvôle zakázanej preň v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a založil tým nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, a v dôsledku toho aj jeho protiústavnosť. Ak nie sú totiž zjavné dôvody toho-ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež aj so zásadami spravodlivého procesu; len náležité, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa - ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ - ústavné kritériá vyplývajúce preň z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (porov. III. ÚS 36/2010 a I. ÚS 33/2012, publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 37/2010 a č. 40/2012, ale aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 102/2017, 4 Cdo 120/2019).

13.2. Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, či porušením princípu opomenutého dôkazu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, 4 Cdo 34/2018, 4 Cdo 3/2019, 5 Cdo 57/2019, 8 Cdo 152/2018).

14. V prejednávanej veci podľa názoru dovolacieho súdu súdy oboch nižších inštancií nepostupovali uvedeným spôsobom, pretože nevzali do úvahy podstatné dôkazy z hľadiska tvrdení žalobkyne, ktoré mohli mať vplyv na správne a spravodlivé posúdenie skutkového stavu. Svoje rozhodnutia založili iba na záveroch protokolu o vykonanom dohľade Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, znaleckého posudku W.. R. N. a tzv. „kontrolného“ znaleckého posudku W.. B. O. [ktorý takisto treba považovať „len“ za znalecký posudok v zmysle § 207 C.s.p. a len za jeden z viacerých dôkazov vykonaných v konaní, z ktorých žiadny nemá vyššiu dôkaznú váhu či predpísanú zákonnú silu (čl. 15 ods. 2 C.s.p.) a treba ho vyhodnotiť nielen jednotlivo, ale aj vo vzájomnej súvislosti s ostatnými v konaní vykonanými dôkazmi a prihliadnúť pritom na všetko, čo v konaní vyšlo najavo (§ 191 ods. 1 C.s.p.)]. Súdy sa ale v odôvodneniach svojich rozhodnutí žiadnym spôsobom nevysporiadali s tvrdeniami a dôkazmi predkladanými žalobkyňou, a to predovšetkým odborným posudkom X.. Q. B. a lekárskeho správ talianskych lekárov, ktorí žalobkyňu vykonali reoperáciu prsných implantátov, v ktorých uvádzajú nesprávnosti a pochybenia pri výkone operácie zo strany žalovanej, ktoré bolo potrebné odstrániť.

15. Samotné konštatovanie znalca, že postup žalovanej pri výkone operácie žalobkyne bol lege artis, tzn. že pri ňom neboli použité žiadne zakázané medicínske postupy alebo zdravotne závadné materiály, podľa názoru dovolacieho súdu samo osebe nepostačuje pre záver o nenaplnení predpokladov jej zodpovednosti za škodu (ujmu). Urobiť záver, či zdravotnícke zariadenie postupovalo alebo nepostupovalo de lege artis medicinae, je záverom právnym, a preto spadá do kompetencie nezávislého

súdu. Znalecký posudok, resp. konštatovanie znalca, môže byť len skutkovým podkladom pre právny záver súdu o postupe zdravotníckeho zariadenia lege artis alebo non lege artis - pretože je, ako už bolo uvedené, len jedným z dôkazov vykonaných v konaní, ktorý podlieha hodnoteniu súdu v zmysle zásad uvedených v čl. 15 a § 191 C.s.p. - a jeho závery nemôžu byť súdom iba mechanicky preberané, pretože by to vo svojich dôsledkoch jednak znamenalo popretie možnosti súdu hodnotiť dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia, privilegovanie znaleckého dôkazu a prenesenie zodpovednosti za skutkovú správnosť súdneho rozhodnutia na znalca, čo je postup z ústavného hľadiska neakceptovateľný, a jednak „pri takomto postupe by sa totiž mohli medicínske spory ponechať iba dišputáciám lekárskej kapacít (spolu so všetkými rizikami vyplývajúcimi zo stavovskej solidarity) a sudcovia by ich závery za štát iba formálne stvrdovali“ (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3937/18).

16. Podľa § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti poskytovateľ je povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť správne. Zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne, ak sa vykonávajú všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby so zabezpečením včasnej a účinnej liečby s cieľom uzdravenia osoby alebo zlepšenia stavu osoby pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy a v súlade so štandardnými postupmi na výkon prevencie, štandardnými diagnostickými postupmi a štandardnými terapeutickými postupmi pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta.

17. Ako už dovolací súd uviedol, samotná skutočnosť, že zdravotnícke zariadenie (žalovaná) pri operácii postupovalo štandardnými a zaužívanými medicínskymi postupmi v súlade s dostupnými poznatkami lekárskej vedy, ešte neznamená, že pri nej nedošlo (nemuselo dôjsť) k takým nedostatkom (nesprávnostiam, pochybeniam, zanedbaniam), ktoré následne vyvolali ďalšie nutné (re)operačné zásahy na ich odstránenie alebo zmiernenie a s tým spojené výdavky, ktoré by inak nemuseli vzniknúť. Štandardizované medicínske postupy sú zovšeobecnené, prevažne vychádzajú z priemerných hodnôt (parametrov), a samy osebe preto ešte nemusia dostatočne zohľadňovať mieru individuality stavu pacienta. To znamená, že aj v rámci týchto bežných, zaužívaných postupov a metód si každý zásah do tela ľudského jedinca vyžaduje osobitný prístup, a tak sa môže stať, že pre poskytnutie správnej (adekvátnej, zodpovedajúcej) zdravotnej starostlivosti pacientovi bude vzhľadom na jeho individuálny stav v niektorých prípadoch štandardizovaný postup celkom postačujúci a v niektorých prípadoch ho bude potrebné modifikovať a prispôbiť ďalším relevantným okolnostiam.

18. Pokiaľ pacient tvrdí, že mu pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti vznikla ujma (škoda), táto ujma je vždy (môže byť len) individuálna, personalizovaná, a preto nemožno právne posúdenie veci založiť len na zistení, že poskytnutie zdravotnej starostlivosti ako takej bolo v súlade so všeobecne zaužívanými, štandardizovanými (priemerovanými) medicínskymi postupmi. Vždy bude potrebné aj skúmať, či zvolený, inak štandardný, priemerný postup bol s ohľadom na osobité okolnosti týkajúce sa konkrétneho pacienta (individuálny stav pacienta, t. j. stavbu jeho tela, zdravotný stav, vek či ďalšie rozhodujúce faktory) dostatočne vhodný a primeraný a či v tejto súvislosti nedošlo, resp. nemohlo dôjsť k zanedbaniu, prípadne zlyhaniu v tom smere, že vzhľadom na tieto osobité, jedinečné okolnosti na strane pacienta nebolo pre väčšiu pravdepodobnosť dostavenia sa želaného výsledku operácie, minimalizovania rizík a potlačenia (eliminovania) nežiaducich resp. nechcených „vedľajších účinkov“ vhodnejšie použiť (zvoliť) inú metódu alebo odlišný (modifikovaný) postup. Zdravotná starostlivosť je totižto poskytnutá správne iba vtedy, ak sa vykonajú všetky potrebné zdravotné výkony s cieľom uzdravenia osoby alebo zlepšenia stavu osoby pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy a v súlade so štandardnými postupmi, avšak pri súčasnom zohľadnení individuálneho stavu pacienta (porov. § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti). V opačnom prípade - teda ak by sa v medicínskych sporoch o náhradu škody spôsobenej pacientovi skúmanie splnenia predpokladov pre vznik zodpovednostného vzťahu (existencie protiprávneho úkonu, resp. právne relevantnej škodnej udalosti) obmedzilo len na zistenie, či pacientovi poskytnutá zdravotná starostlivosť bola alebo nebola štandardnými postupmi a v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, avšak bez relevantného skúmania jej poskytnutia vo vzťahu k individuálnemu stavu pacienta - by právna zodpovednosť poskytovateľa zdravotnej starostlivosti za

škodu v dnešnej dobe, kedy v zásade každý štátom licencovaný poskytovateľ zdravotnú starostlivosť takýmito štandardnými (všeobecne uznávanými medicínskymi) postupmi de facto aj poskytuje, prakticky ani nemohla vzniknúť.

19. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne nielen za podmienky, že bola poskytnutá štandardnými postupmi v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, ale súčasne za podmienky, že bola poskytnutá pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta. Len takýto postup poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (zdravotníckeho zariadenia) pri vykonávaní zdravotného výkonu možno považovať za postup de lege artis medicinae.

20. Uvedené obdobie platí aj vo vzťahu k použitému zdravotníckemu materiálu pri zdravotnom výkone. Samotná skutočnosť, že pri zdravotnom výkone bol použitý nezávadný, zdraviu neškodný materiál (aj tu vznikli pochybnosti), bez ďalšieho neznamena, že s ohľadom na individuálny stav pacienta a osobitosti (vlastnosti) jeho organizmu použitím takéhoto zdravotníckeho materiálu nevznikla (nemusela vzniknúť) pacientovi ujma (škoda).

21. Dovolací súd nijako nespochybňuje, že výsledok operácie nie je dopredu striktné daný, ale vždy len predpokladaný, že neexistuje univerzálne pravidlo, ako pri zdravotnom výkone postupovať, ale skutočnosť, či je alebo nie je niečo potrebné pri ňom vykonať, závisí iba od rozhodnutia lekára, a že ak by sa pri zdravotnom výkone aj ešte niečo ďalšie vykonalo resp. nevykonalo, automaticky to neznamena, že by bol výsledok zdravotného výkonu pre pacienta priaznivejší, pretože každý pacient reaguje vždy individuálne a táto reakcia sa nedá dopredu predvídať. Avšak súd je povinný vec posúdiť nie z hľadiska medicíny, ale z hľadiska práva a právnych princípov, a preto skutočnú príčinu škodlivého následku v medicínskoprávných sporoch bude možné stanoviť len s určitou mierou jej pravdepodobnosti, teda či povinná osoba vykonala aj všetky tie opatrenia, ktoré sú z pohľadu rozumne uvažujúcej a primerane obozretnej a informovanej osoby potrebné na jeho odvrátenie alebo zmiernenie (porov. II. ÚS 716/2016).

22. Podstatou medicínskoprávneho sporu totiž nie je to, či bola alebo nebola zdravotná starostlivosť poskytnutá, ale to, či bola poskytnutá spôsobom adekvátnym vo vzťahu k individuálnemu stavu konkrétneho pacienta, teda že či bolo zo strany poskytovateľa zdravotnej starostlivosti pri uskutočňovaní zdravotného výkonu (operácie) vzhľadom na individuálny stav pacienta včas a adekvátne reagované; inými slovami, či poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri uskutočňovaní zdravotného výkonu urobil vzhľadom na individuálny stav pacienta všetko pre to, aby bol výsledok zdravotného výkonu čo možno najpriaznivejší a riziká nechcených účinkov (následkov) čo možno najnižšie, pretože len vtedy je skutočne zachované základné právo na ochranu zdravia v zmysle čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré je zaručené každému. Ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta a pri zachovaní primeranej obozretnosti všetko pre čo možno najpriaznivejší výsledok zdravotného výkonu vykonal, potom možno uzavrieť, že z jeho strany nebola porušená žiadna právna povinnosť a v takom prípade vzťah zodpovednosti za škodu (ujmu) nevznikne ani vtedy, ak by sa u pacienta predpokladaný (želaný) výsledok nedostavil.

23. Dovolací súd si plne uvedomuje, že sudca nie je odborne kvalifikovaný v oblasti medicíny a mnohé pojmy, poznatky, metódy a postupy sú preňho neznáme, ale ani to ho nezabavuje povinnosti urobiť všetko pre to, aby rozhodol spor zákonne a spravodlivo - v súlade so zásadou rozumného a spravodlivého usporiadania vzťahu medzi účastníkmi (stranami), a to obzvlášť v prípade, kedy obidve sporové strany mu v konaní argumentujú a predkladajú vlastný pohľad na riešenie vzniknutej situácie. Zodpovedanie otázky, či ten-ktorý zvolený medicínsky postup, ktorý je síce v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, bol pre konkrétneho pacienta vzhľadom na jeho individuálny stav dostatočne vhodný a primeraný a či nebolo v danej situácii vhodnejšie zvoliť (použiť) iný, modifikovaný postup, ktorý by dokázal možno viac minimalizovať riziká a s väčšou pravdepodobnosťou dosiahnuť želaný výsledok, si vyžaduje odborné lekárske znalosti, a preto súd nemôže túto otázku posúdiť sám, ale musí pre to ustanoviť znalca z odboru zdravotníctva. Súd síce nemôže hodnotiť správnosť odborných záverov vyjadrených znalcom, avšak tieto závery nemôže ani nekriticky preberať,

ale v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov ich musí zhodnotiť vo vzťahu k skutkovým okolnostiam, ktoré vyplynuli z iných dôkazov, čiže či znalec prihliadol ku všetkým skutočnostiam, s ktorými sa mal vysporiadať, či sú jeho závery podložné výsledkami konania a logicky odôvodnené a či nie sú v rozpore s výsledkami ostatných vykonaných dôkazov. Ak vzniknú alebo ďalej pretrvávajú o niektorej odbornej otázke pochybnosti, súd ich nemôže sám odstrániť vlastným názorom, ale musí znalcovi uložiť, aby (písomne alebo v rámci jeho výsluchu) podal vysvetlenie a vyjadril sa k doplňujúcim otázkam či námietkam strán k znaleckému (odbornému) posudku, prípadne znalcov (odborne kvalifikované osoby) vzájomne konfrontovať.

24. Postupovať vyššie popísaným spôsobom treba obzvlášť v prípade, ak sa odborné závery jedného znalca rozchádzajú so závermi iného znalca, resp. iného kvalifikovaného odborníka v danom odbore, čiže v prejednávanej veci závery slovenských znalcov so závermi talianskych lekárov, ktorí žalobkyni po operácii žalovanou vykonali diagnostiku a následnú reoperáciu, pretože ak má súd pri rozhodovaní k dispozícii dva (či viacero) znaleckých (odborných) posudkov s rozdielnymi závermi o tej istej otázke, musí ich zhodnotiť v tom zmysle, ktorý z nich a z akých dôvodov vezme za podklad svojho rozhodnutia a z akých dôvodov nevychádza zo záveru druhého znaleckého (odborného) posudku (porov. R 45/1984); inak sa súd dopúšťa svojvôle a zakladá tým nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, čo napĺňa dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 420 písm. f/ C.s.p. (porov. bod 9.1. a 9.2. tohto rozhodnutia).

25. So zreteľom na uvedené teda pre náležité zistenie skutkového stavu má presnosť a výstižnosť znalcovi položených otázok mimoriadny význam, pretože odpovede na tieto otázky majú súdu slúžiť ako podklad pre jeho rozhodnutie. Súd by pri tejto činnosti nemal rezignovať v tom smere, že formuláciu otázok pre znalca celkom „prenechá“ na pacienta, ktorý je v medicínskoprávných sporoch pre svoje odborné a materiálne značne nevýhodnejšie postavenie v porovnaní so zdravotníckym zariadením tou slabšou sporovou stranou, ale s ohľadom na zásadu rovnosti strán, ktorá je jedným z aspektov práva na spravodlivé súdne konanie, by mal z obsahu jeho vyjadrení a (laickej) argumentácie vyabstrahovať, k čomu jeho tvrdenia, námietky a výhrady smerujú (čo sa nimi vytýka) a podľa toho v rámci svojho dopytovacieho a vysvetľovacieho oprávnenia pri materiálnom vedení konania a dokazovania sám otázky znalcovi presne a výstižne naformulovať a položiť, pretože jednak sa to javí ako potrebné pre zistenie správneho a úplného skutkového stavu, a jednak sudca (a nie strana) je ten, ktorý musí viesť, zodpovedanie akej odbornej otázky je relevantné pre náležité objasnenie skutkového stavu. Bolo by v rozpore s právom na spravodlivý proces, ak by pacient bol v spore neúspešný len z toho dôvodu, že odborná odpoveď, ktorá sa vyžadovala pre rozhodnutie v merite veci, nebola v spore podaná, pretože pacient dostatočne presne a výstižne nenaformuloval otázku znalcovi, alebo ak by jeho tvrdenia a vyjadrenia týkajúce sa odborných otázok boli ignorované len preto, že je v odbore medicíny laikom.

26. V prejednávanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa namietala, že žalovaná (resp. jej lekár-operatér) neurobila všetko pre to, aby sa v čo najväčšej miere zamedzilo negatívnym následkom vykonanej operácie, a uvádza viaceré nesprávnosti a následné komplikácie, ku ktorým počas zdravotného výkonu a po ňom došlo (napr. nevykonanie drenáže, výskyt hematómu, výskyt serómu, presakovanie silikónu z pôvodných implantátov, nesprávne vedenie chirurgického rezu, nesprávne umiestnenie implantátov pod žľazu a nie pod sval, či ich nevhodná veľkosť) a ktoré podľa jej názoru či už vo väčšej, alebo menšej miere zapríčinili u nej opätovný vznik kapsulárnej kontraktúry, pričom tieto tvrdenia preukazuje odbornými lekáorskými vyjadreniami a posudkami. Za takejto procesnej situácie teda bolo dokazovanie potrebné zamerať práve na overenie alebo vyvrátenie týchto pre spor relevantných skutočností, čiže zistiť, či v konkrétnom prípade žalobkyne po zohľadnení jej individuálneho stavu bolo alebo nebolo správne (resp. pre vec rozhodujúce) umiestniť prsné implantáty pod žľazu a nie pod sval, či v konkrétnom prípade žalobkyne bola alebo nebola správne vykonaná voľba vhodného implantátu z hľadiska druhu a veľkosti, pokiaľ žalobkyňa tvrdí, že pre minimalizáciu rizika opätovného vzniku kapsulárnej kontraktúry mali byť použité polyuretánové implantáty a menšej veľkosti, či v konkrétnom prípade žalobkyne bolo vhodnejšie použiť drenáž alebo bol postačujúci postup bez jej použitia, pokiaľ z odborného posudku X. B. vyplýva, že rozhodnutiu neumiestniť žalobkyni drenáž pri takomto krvavom a invazívnom zákroku možno prisúdiť zodpovednosť za vzniknutú kapsulárnu kontraktúru a kvôli tomu

bude nutný v čo najkratšej dobe ďalší operačný zákrok, a podobným spôsobom sa vysporiadať s ďalšími jej námietkami k vykonanej operácii a na základe takto riadne zisteného skutkového stavu vykonať právne posúdenie, či žaloba žalobkyne čo do základu je (či už celkom, alebo aspoň v niektorej svojej časti) dôvodná a ak áno, následne posúdiť v akej výške je ňou uplatnený nárok opodstatnený, alebo žaloba žalobkyne je v celom rozsahu nedôvodná, a preto ju treba zamietnuť.

27. Súdby ale tieto skutočnosti v prejednávanej veci nezistovali, len sa obmedzili na mechanické a formalistické prevzatie záverov v konaní vypracovaných znaleckých posudkov, pričom podľa názoru dovolacieho súdu treba ešte dodať, že ani znalci k týmto sporným a pre predmet konania relevantným skutočnostiam vo svojich posudkoch nedali postačujúcu odpoveď, pretože im položené otázky, aby sa k týmto skutočnostiam náležite vyjadrili, priamo nesmerovali, ale boli formulované skôr vo všeobecnej rovine bez priamej nadväznosti na osobitné okolnosti konkrétneho prípadu. Týmto postupom tak v procese zisťovania skutkového stavu súdby oboch nižších inštancií časť skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré tvorili podstatný obsah tvrdení a argumentácie žalobkyne v rámci ňou použitých prostriedkov procesného útoku v konaní, náležitým spôsobom nezhodnotili v celom súhrne posudzovaných skutočností bez toho, aby dostatočne odôvodnili ich bezvýznamnosť či irelevantnosť, a tak svojim nesprávnym procesným postupom znemožnili realizáciu žalobkyni patriacich procesných v práv v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

28. Konkludujúc uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.), a preto dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rovnakou vadou postihnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a 2 a § 450 C.s.p.) s tým, že súdby oboch nižších inštancií sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.) a v novom rozhodnutí rozhodnú o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

29. Záverom sa ešte žiada poznamenať, že žaloba žalobkyne je nezrozumiteľná čo do jej eventuálneho petitu. O taký petít ide v prípade, ak žalobca žiada zaviazať žalovaného na jeden druh plnenia (napr. na vydanie veci) a len ak objektívne nebude možné vyhovieť prvému petitu (napr. preto, že vec už neexistuje alebo že žalovaný ju už nemá), žiada ho zaviazať „in eventum“ na iné plnenie (napr. na peňažné plnenie z titulu náhrady škody), pričom súd sa môže zaoberať a rozhodovať o druhom (eventuálnom) petite až potom, kedy je zistená a preukázaná neodôvodnenosť alebo neopodstatnenosť plnenia v zmysle prvého petitu (porov. 3 Cdo 347/2009, 4 Cdo 113/2010). V prejednávanej veci však tento predpoklad splnený nie je, pokiaľ žalobkyňa žiada prisúdiť peňažné plnenie z titulu zodpovednosti za škodu a „eventuálne“ to isté peňažné plnenie z toho istého titulu, ale zároveň navýšené o výšku primeranej zľavy z ceny úpravy veci (časti ľudského tela). Zo žaloby teda nie je celkom zrejmé, či sa žalobkyňa v spore domáha alebo nedomáha (či trvá alebo netrvá) aj nároku na zľavu z ceny vykonanej operácie. Povinnosťou súdu prvej inštancie bude tento nedostatok odstrániť.

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.